

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ, ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ДИЗАЙНУ**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ**

***«ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ
ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ»***

Біла Церква, 2023

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ, ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ДИЗАЙНУ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою
Білоцерківського інституту
неперервної професійної освіти
протокол № 2 від 29 березня 2023 р.

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників
«ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ
ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ»**

СХВАЛЕНО

кафедрою технологій навчання,
охорони праці та дизайну
протокол № 3 від «15» березня 2023 р.
в.о. завідувача кафедри О.В.Маслова

*Затверджено на засіданні кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну
Протокол № 3 від 15 березня 2023 року*

*Рекомендовано до друку вченою радою Білоцерківського інституту
неперервної професійної освіти (протокол № 2 від 29 березня 2023 р.)*

Рецензенти:

Горошкова Лідія Анатоліївна, професорка кафедри екології Національного університету України «Києво-Могилянська академія», докторка економічних наук, доцентка, академік Академії економічних наук України

Баркар Вікторія Іванівна, виконуюча обов'язки директора Державного навчального закладу «Білицький професійний ліцей» (м.Білицьке, Донецька обл), ключовий стейкголдер;

Нечипоренко Юрій Леонідович, доцент кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, кандидат технічних наук;

Автори-розробники:

Маслова Оксана Володимирівна, в.о. завідуючого кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну, доцентка кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну, доцентка, кандидатка фізико-математичних наук;

Гончарова Ірина Петрівна, старша викладачка кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну

Освітньо-професійна програма підвищення кваліфікації «Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти» / Оксана Маслова, Ірина Гончарова. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 42 с.

Освітньо-професійна програма курсів підвищення кваліфікації «Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти» спрямована на підвищення рівня компетентності педагогічних працівників у сфері охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти. Програма відображає сучасний стан законодавчо-нормативної бази з охорони праці та безпеки життєдіяльності, що постійно вдосконалюється та доповнюється, містить комплекс освітніх компонентів, зокрема змістових модулів, контрольних заходів тощо, спрямованих на досягнення визначених результатів навчання (компетентностей), що дає право фахівцям на отримання визначеної освітньої та професійної кваліфікації відповідно до суспільних та освітніх викликів, роботодавців і ключових стейкголдерів.

Освітньо-професійна програма підвищення кваліфікації призначена для категорії слухачів курсів підвищення кваліфікації: педагогічних працівників закладів професійної освіти для дистанційної, очно-дистанційної, заочної форми навчання. Після успішного опанування програми набуваються або вдосконалюються професійні (фахові, предметні) компетентності.

Програму підвищення кваліфікації успішно апробовано в групах слухачів КПК закладів професійної (професійно-технічної) освіти та фахової передвищої освіти на основі угод про співпрацю між БІНПО і закладами професійної (професійно-технічної) освіти та фахової передвищої освіти.

Зміст

ПЕРЕДМОВА.....	5
I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ПРОГРАМУ ПК, ЇЇ РОЗРОБЛЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ	6
1.1. Загальні положення	6
1.2. Актуальність	8
1.3. Цільова аудиторія	11
1.4. Рівень освітніх послуг, які надає програма.....	12
II. ВНУТРІШНЄ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОГРАМИ	14
2.1. Розробники програми.....	14
2.2. Допоміжні (сервісні) структурні підрозділи, що забезпечують реалізацію програми.....	14
2.3. Мова викладання	14
2.4. Доступ до програми та визнання результатів навчання	14
2.5. Оприлюднення	14
III. ПРОГРАМА КУРСУ	16
Пояснювальна записка	16
Профіль програми	21
Тематичний план.....	27
Програма.....	28
IV. БАЗОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА, ЯКІ РОЗВИВАЮТЬСЯ/НАБУВАЮТЬСЯ В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ	32
4.1. Основні загальні (універсальні) компетентності	32
4.2. Інтегрована компетенція	33
4.3. Професійні (фахові) компетентності	34
V. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ПРОГРАМОЮ «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ»	36
VI. АКАДЕМІЧНІ, ПРОФЕСІЙНІ МОЖЛИВОСТІ.....	39
ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОПАНУВАННЯ ПРОГРАМИ	39
VII. ФОРМИ, ТЕХНОЛОГІЇ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ	41

ПЕРЕДМОВА

Короткострокову освітньо-професійну програму підвищення кваліфікації «Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти» розроблено робочою групою кафедри технології навчання, охорони праці та дизайну Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти у складі:

Маслова Оксана Володимирівна, доцентка, кандидат фізико-математичних наук, в.о. завідуючого кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну, доцентка кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну;

Гончарова Ірина Петрівна, старша викладачка кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну.

Програма курсу містить теоретичний матеріал та практичні вправи, які надають змогу слухачам курсів успішно оволодіти знаннями з питань охорони праці та життєдіяльності в закладах професійної освіти. Загальна мета курсу – навчити слухачів дотримуватися норм охорони праці та безпеки життєдіяльності на робочому місці та зменшити ризик виникнення нещасних випадків та професійних захворювань.

Освітньо-професійна програма підвищення кваліфікації «Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти» спрямована на поглиблення знань з охорони праці через дистанційну, очну, очно-дистанційну, заочну форму навчання.

Програма розроблена для педагогічних працівників закладів освіти, галузь знань 01 «Освіта».

I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ПРОГРАМУ ПК, ЇЇ РОЗРОБЛЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ

1.1. Загальні положення

Освітньо-професійна програма підвищення кваліфікації «Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти» спрямована на підвищення рівня компетентності педагогічних працівників у сфері безпеки життєдіяльності та охорони праці в закладах професійної освіти. Гідна робота – це безпечна робота, оскільки значення результатів будь-якої праці не може перевищувати значення здоров'я та життя працівника.

Освітньо-професійну програму розроблено відповідно до законодавства України у галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності, зокрема до таких нормативних актів як Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 року № 2694-XII, «Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці» затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці 26.01.2005 № 15 (НПАОП 0.00-4.12-05), «Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти» затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 26.12.2017 № 1669, наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження примірної тематичної програми та примірної програми навчання з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності» від 31.01.2019 № 97 тощо.

Освітньо-професійна програма підвищення кваліфікації «Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти» для педагогічних працівників є короткотерміною, після успішного її опанування набуваються або вдосконалюються необхідні для якісного виконання професійних завдань і функцій компетентності:

- знання і розуміння нормативно-правових актів, що регламентують відносини у сфері охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладі освіти;
- розуміння особливостей організації охорони праці та безпеки життєдіяльності в умовах воєнного стану;

- усвідомлення напрямів реформування системи охорони праці в Україні;
- уміння планувати й організовувати роботу з охорони праці й безпеки життєдіяльності в закладі професійної освіти;
- уміння розробляти інструкції з охорони праці, проводити відповідні інструктажі;
- застосовувати цифрові технології для організації охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- здатність уживати заходи щодо розслідування та обліку нещасних випадків, що сталися із працівниками та здобувачами освіти.

Освітньо-професійна програма «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності в закладах професійної освіти» для педагогічних працівників має на меті підвищення рівня знань та навичок з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності серед педагогічних працівників закладів професійної освіти.

Програма передбачає ознайомлення з нормативно-правовим забезпеченням охорони праці та безпеки життєдіяльності, а також з аналізом можливих ризиків та запобіжними заходами, що повинні бути вжиті на робочих місцях.

Особливість освітньо-професійної програми «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності в закладах професійної освіти» полягає у ряді факторів:

1. Актуальність: програма розроблена з огляду на сучасні вимоги до охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти. Вона враховує найновіші стандарти та нормативні документи, що регулюють питання безпеки на робочому місці.

2. Комплексний підхід: програма охоплює різні аспекти безпеки, включаючи пожежну безпеку, безпеку під час роботи з електроустаткуванням, безпеку на роботі з хімічними речовинами та інші питання, що стосуються безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти.

3. Інтерактивний підхід: програма передбачає використання різних методів та технологій навчання, що дозволяє педагогічним працівникам активно залучатись до процесу навчання та отримувати необхідні навички.

4. Кваліфіковані викладачі: навчання буде проводитись кваліфікованими фахівцями з досвідом роботи в галузі безпеки та охорони праці, що гарантує високу якість навчання та засвоєння необхідних знань.

5. Доступність: освітньо-професійна програма доступна для педагогічних працівників з різних регіонів та закладів професійної освіти, оскільки вона буде проводитись у форматі дистанційного навчання.

6. Практична спрямованість: програма передбачає використання конкретних прикладів та ситуацій з реального життя, що дозволяє педагогічним працівникам засвоїти необхідні навички та знання, які можна застосувати у практиці.

Всі ці фактори роблять освітньо-професійну програму «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності в закладах професійної освіти» унікальною та ефективною для педагогічних працівників, які бажають покращити свої знання та навички у галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності.

1.2. Актуальність

Основне завдання освітньо-професійної програми – забезпечення слухачів необхідними знаннями, навичками та уміннями щодо здійснення ефективної роботи закладу освіти з підвищення рівня охорони праці та безпеки життєдіяльності під час освітнього процесу в закладах професійної освіти.

Вивчення курсу «Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти» передбачає забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Стан умов та безпеки праці в закладах професійної освіти залежить від багатьох факторів, таких як наявність відповідного обладнання та інструментів, якість матеріалів для навчання, кваліфікація педагогічних працівників та ін. Для

забезпечення безпечних умов праці необхідно виконувати вимоги законодавства в галузі охорони праці, а також проводити регулярний контроль стану безпеки на робочому місці.

Поліпшення умов та безпеки праці в закладах професійної освіти потребує багато зусиль та ресурсів. Однак, спрямування зусиль на досягнення цієї мети допоможе забезпечити безпеку та здоров'я працівників, підвищення продуктивності праці та ефективності навчання.

Актуальність освітньо-професійної програми «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності в закладах професійної освіти» для педагогічних працівників зумовлена кількома факторами.

По-перше, робота педагога пов'язана з різними видами ризиків, які можуть спричинити травми, захворювання, а в окремих випадках – навіть загибель. Наприклад, педагоги можуть потрапляти у ситуації, коли вони повинні працювати з небезпечними матеріалами, обладнанням, ризиком виникнення пожежі, нещасних випадків на робочому місці та іншими.

По-друге, заклади професійної освіти мають свої особливості та специфіку роботи, що вимагає від педагогів дотримання певних правил та норм охорони праці та безпеки життєдіяльності. Наприклад, робота з молодими людьми може створювати певний ризик для здоров'я педагогів, які можуть піддаватися психоемоційному перенапруженню та іншим факторам.

По-третє, забезпечення безпеки життєдіяльності педагогічних працівників є необхідною умовою для підвищення ефективності навчально-виховного процесу та покращення якості професійної освіти. Заклади освіти повинні забезпечувати безпеку життєдіяльності всіх працівників, що дозволить створити сприятливі умови для навчання та забезпечити стабільну роботу закладів професійної освіти.

Освітньо-професійна програма «Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти» відображає сучасний стан законодавчо-нормативної бази з охорони праці та безпеки життєдіяльності, що постійно вдосконалюється та доповнюється. Охорона праці та створення

безпечних умов праці – це одна з головних частин соціально-економічного розвитку країни, яка є складовою державної політики, тому особливу увагу приділяють у сучасному навчанні саме цьому курсу, який впливає на комплексний розвиток особистості.

Мета програми полягає у підвищенні кваліфікації слухачів з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти, підвищення рівня знань з правових і організаційних питань охорони праці, формуванні активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я працівників по відношенню до результатів виробничої діяльності. Курс має на меті забезпечити слухачів знаннями про найбільш поширені ризики та небезпеки, що виникають під час освітнього процесу, та профілактичні заходи для їх уникнення. Крім того, програма передбачає вивчення методів та засобів захисту на робочому місці, правил експлуатації обладнання та інструментів, планування роботи з безпеки в закладах професійної освіти, організації діяльності з охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти, а також оцінки ефективності роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах освіти.

Головним у вивченні є структурування та практичне опанування знань працівників закладів освіти щодо організації, функціонування та управління системою охорони праці, безпеки життєдіяльності в навчальному закладі відповідно до чинних нормативно-правових актів; створення сприятливих умов для запобігання травматизму серед здобувачів освіти та працівників закладу освіти, зменшенню впливу несприятливих факторів в навчальному середовищі.

У процесі вивчення курсу слухачі:

- ознайомлюються з нормативно-правовою базою з охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- вчать використовувати нормативні документи з охорони праці загальнодержавного та галузевого рівнів у практичній діяльності та розробляти на їх основі нормативно-правові акти, що діють в межах конкретного закладу освіти;

- розвивають уміння використовувати статті Закону «Про охорону праці» в професійній діяльності для забезпечення безпечних умов навчання та праці;
- формують уміння прийняття адекватних рішень у проблемних професійних ситуаціях та навички самостійного вивчення матеріалу з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- розвивають системне мислення щодо управління охороною праці у закладі освіти;
- формують свідомість щодо неприпустимості вільного трактування законодавчо-нормативної бази з охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- формують активну життєву позицію щодо принципу пріоритетності охорони життя і здоров'я працівників та здобувачів освіти.

Отже, освітньо-професійна програма «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності в закладах професійної освіти» є актуальною та необхідною для педагогічних працівників з урахуванням їх професійних обов'язків, особливостей роботи в закладах освіти та змін в законодавстві про охорону праці та безпеку життєдіяльності. Ця програма допоможе забезпечити безпеку життєдіяльності педагогічних працівників, покращить якість професійної освіти та збереже здоров'я здобувачів освіти.

Знання, отримані в рамках програми, допоможуть педагогічним працівникам забезпечити безпеку своїх здобувачів освіти та колег, а також захистити своє власне здоров'я та життя. Окрім того, дотримання вимог охорони праці та безпеки життєдіяльності є важливим фактором в оцінці якості роботи закладу професійної освіти.

Бюджет навчального часу становить 30 годин, з яких: лекція (8 год.), семінарське заняття (12 год.), самостійна робота (10 год.)

1.3. Цільова аудиторія

Цільовою аудиторією освітньо-професійної програми «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності в закладах професійної освіти» є працівники закладів професійної освіти, які вивчають або мають потребу в знаннях з охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Курс може бути корисним для керівників закладів професійної освіти, які несуть відповідальність за організацію охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладі освіти. Вони зможуть ознайомитись з основними вимогами та принципами організації охорони праці та безпеки життєдіяльності та застосувати їх на практиці.

Програма курсу створена для того, щоб допомогти слухачам зрозуміти основні вимоги та принципи організації охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладі освіти, ознайомитись з методами та засобами, що використовуються для запобігання аварійним ситуаціям, а також для захисту життя та здоров'я людей на робочому місці.

Отже, освітньо-професійна програма "Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти" призначена для всіх, хто стикається з питаннями охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти.

1.4. Рівень освітніх послуг, які надає програма

Освітньо-професійна програма підвищення кваліфікації для педагогічних працівників «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності в закладах професійної освіти» забезпечує високий рівень освітніх послуг, оскільки вона розроблена на основі сучасних підходів до навчання та враховує потреби та особливості цільової аудиторії.

Освітня послуга – це комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання (Стаття 1 Закону України «Про освіту»).

Передбачено навчання за програмою підвищення кваліфікації (у тому числі участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо).

Програма також передбачає розвиток практичних навичок та вмінь, необхідних для ефективної роботи з охороною праці та безпекою життєдіяльності в закладах професійної освіти.

Слухачі курсів отримають можливість засвоїти нові знання та навички, що дозволить їм ефективніше виконувати свої професійні обов'язки та підвищити якість освітнього процесу в закладах професійної освіти.

Підвищення кваліфікації може бути реалізовано за місцем провадження Інститутом освітньої діяльності; за місцем роботи педагогічних працівників; за іншим місцем (місцями); дистанційно, якщо це передбачено договором та/або відповідною програмою; комбіновано.

Матеріальні освітні послуги на паперовому, електронному та інших носіях у вигляді науково-методичної продукції, зокрема програм, проєктів, методичних рекомендацій, електронних посібників, індивідуального професійно-педагогічного досвіду тощо.

II. ВНУТРІШНЄ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОГРАМИ

2.1. Розробники програми

Розробники програми:

Маслова Оксана Володимирівна, доцентка, кандидат фізико-математичних наук, в.о.завідуючого кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну, доцентка кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну;

Гончарова Ірина Петрівна, старша викладачка кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну.

2.2. Допоміжні (сервісні) структурні підрозділи, що забезпечують реалізацію програми

Реалізацію програми забезпечують такі структурні підрозділи Інституту:

- Відділ інформаційно-технічного забезпечення навчального процесу.
- Відділ сучасних технологій виробництва.

2.3. Мова викладання

Навчання здійснюється державною мовою. Засади мовної політики в освітньому процесі визначаються Законом України «Про освіту». Закон встановлює, що державна мова України - українська, та визначає, що українська мова є обов'язковою для використання у державних органах, установах, організаціях, закладах освіти, наукових установах та медіа.

2.4. Доступ до програми та визнання результатів навчання

Інститут забезпечує відкритість і доступність інформації про кожну програму підвищення кваліфікації для педагогічних працівників шляхом її оприлюднення на своєму веб-сайті (<https://binpo.com.ua/>).

Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання.

2.5. Оприлюднення

Протягом 15 календарних днів після видачі документів про підвищення кваліфікації Інститут оприлюднює їх перелік на своєму веб-сайті.

- Перелік містить таку інформацію:

- Прізвище та ініціали педагога, який пройшов підвищення кваліфікації.
- Форму, вид, тему (напрямок, найменування) та їх обсяг (тривалість) у годинах або кредитах ЄКТС.
- Дату видачі та обліковий запис документа про підвищення кваліфікації.

III. ПРОГРАМА КУРСУ

Пояснювальна записка

Актуальність визначається часом і змінами професійної освіти та впровадженням державних стандартів з конкретних робітничих професій. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року, визначає необхідність реформування освітнього середовища. Важливим напрямом вбачається модернізація освітнього середовища, що забезпечує інноваційність, доступність, прозорість, гнучкість освітнього процесу. Значна увага приділяється удосконаленню системи підготовки педагогічних працівників та їх компетентнісного розвитку, що гостро резонує з викликами воєнного стану країни. Безпека життєдіяльності та охорона праці покликані сформуванню умінь та навички щодо поведінки в сучасному навколишньому природному та виробничому середовищі, а також підготувати компетентних фахівців із забезпечення безпеки в повсякденному житті, в екстремальних і надзвичайних ситуаціях особливо під час воєнного стану в Україні.

Знання основ безпеки життєдіяльності та організації умов охорони праці потрібно для виховання в кожного педагога та здобувача освіти свідомого й відповідального ставлення до питань як особистої, так і колективної безпеки через отримання знань і вмінь, що дозволять не лише розпізнати й оцінити небезпечність ситуацій у житті, але й успішно їм протистояти.

Вивчення факторів ризику, що оточують людську діяльність та довкілля, дозволяє визначати способи захисту від них, зокрема, передбачити та уникнути можливих негативних наслідків небезпечних ситуацій. *Метою* вивчення є: вдосконалення знань слухачів щодо основних нормативно-правових актів з охорони праці та БЖД, розвиток здатності слухачів до впровадження сучасних наукових уявлень у процес забезпечення безпеки учасників навчального процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти; поглиблення знань про

організацію роботи з охорони праці в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Програма розрахована на викладання для категорій слухачів підвищення кваліфікації: педагогічні працівники закладів професійної освіти для дистанційної, очно-дистанційної, та заочної форм навчання.

Мета програми полягає в сприянні змін законодавчої бази охорони праці під час воєнного стану країни та подальшого розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників закладів освіти, підвищення подальшої професійної діяльності рівня знань та умінь з правових і організаційних питань охорони праці, з питань гігієни праці, виробничої санітарії, техніки безпеки та пожежної безпеки.

Зв'язок навчання з практичною діяльністю пов'язаний з особистим сучасним станом, коли особистість відчуває корисність і потрібність саме в цих знаннях, які характеризують діяльність людини у сфері активної та продуктивної праці у критичні моменти життя.

Основні завдання:

- поглиблення знань фахівців про основні законодавчі акти охорони праці під час дії воєнного стану в Україні;
- розширення уявлення про міжгалузеві і галузеві нормативні акти;
- розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти у створенні інтерактивних матеріалів з питань фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії;
- поглиблення і систематизація знань, формування та розвиток умінь слухачів щодо реалізації інтерактивних технологій, які сприятимуть підвищенню продуктивності;
- побудова ефективної комунікації в системах «педагог-здобувач освіти», «здобувач освіти - здобувач освіти», які на практиці сприятиме покращенню умов праці;
- поглиблення і систематизація знань, формування та розвиток умінь слухачів щодо методики організації і проведення конкурсів професійної

майстерності, предметних тижнів, професійних виставок та конкурсів у закладах професійної освіти, які направлені на запобігання професійних захворювань, виробничого травматизму, аварій.

– набуття практичного досвіду застосування технологій інтерактивного навчання в освітньому процесі з питань техніки безпеки в галузі діяльності.

Методи навчання: мозковий штурм, кейси, рольові ігри, проектування нестандартних віртуальних ситуацій, інтерактивної дискусії тощо.

Засоби навчання: електронні засоби навчання (Інтернет ресурси державних сайтів і порталів, електронні посібники, цифрові комплекси, комп'ютерні тести, дистанційний курс, тощо), навчально-методичні посібники, науково-популярна література, інформаційні ресурси Інтернету, освітньо-інформаційні портали тощо.

Об'єктом вивчення є процеси, які пов'язані з організацією безпечної діяльності в закладах професійної освіти. В основу програми покладено знання з охорони праці, які необхідні для забезпечення безпечних умов праці та життєдіяльності працівників та здобувачів освіти закладів професійної освіти. Слухачі навчаються розуміти та застосовувати норми та правила охорони праці, проводити аналіз ризиків на робочому місці, попереджувати професійні захворювання та травми, забезпечувати безпеку життєдіяльності працівників та здобувачів освіти у разі виникнення надзвичайних ситуацій, а також володіти навичками дій в таких випадках.

Отже, об'єктом вивчення є процеси, які забезпечують безпеку життєдіяльності здобувачів освіти та працівників закладів професійної освіти.

Предметом вивчення є теоретичні та практичні аспекти організації безпечної діяльності в закладах професійної освіти, процес впровадження законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці у навчальну діяльність в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Навчальна програма має міждисциплінарний характер. Навчальна програма "Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти" має міждисциплінарний характер і інтегрує знання з таких освітніх і

наукових галузей:

Медицина – знання про вплив різних факторів на здоров'я людини, здатність визначати симптоми і причини захворювань, вміння надавати першу допомогу.

Психологія – розуміння впливу психологічних факторів на безпеку праці, психологічні аспекти поведінки людини в надзвичайних ситуаціях.

Техніка – знання про техніку та її вплив на безпеку праці, вміння використовувати різні технічні засоби для забезпечення безпеки праці.

Економіка – розуміння економічних аспектів безпеки праці, включаючи витрати на забезпечення безпеки та ефективність таких витрат.

Педагогіка – знання про особливості педагогічного процесу, здатність використовувати педагогічні методи та прийоми для забезпечення безпеки в навчальному процесі.

Юриспруденція – знання про законодавство в галузі охорони праці та правові аспекти безпеки праці.

Отже, навчальна програма інтегрує знання з різних галузей, що дозволяє слухачам отримати більш повну та комплексну картину про безпеку життєдіяльності в закладах професійної освіти.

Очікувані результати:

Слухач повинен знати:

- основні принципи державної політики у галузі охорони праці;
- чинні законодавчі та нормативно-правові акти з питань охорони праці, пожежної та радіаційної безпеки, електробезпеки, санітарії, гігієни тощо;
- питання охорони праці у законах «Про колективний договір», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків і професійного захворювання, що призвело до втрати працездатності»;
- положення про охорону праці неповнолітніх;
- обов'язки і права працівників і учнів щодо охорони праці;
- загальні питання про навчання з питань охорони праці;
- загальні питання про види інструктажів з охорони праці, а також

порядок їх проведення;

- типове положення про кабінет охорони праці;
- положення про навчання неповнолітніх професіям, пов'язаним із небезпечними, важкими і шкідливими роботами.

Слухач повинен уміти:

- аналізувати основні нормативно-правові акти з охорони праці та БЖД;
- практично застосовувати нормативні документи з охорони праці та БЖД в здійсненні професійної діяльності;
- застосовувати у своїй практичній діяльності нормативи і правила по організації безпечної життєдіяльності та навчання учнів;
- розробляти інструкції та проводити інструктажі з охорони праці.

Слухач повинен усвідомлювати:

- необхідність володіння нормативно-правовою базою з охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- пріоритет життя і здоров'я працівників та учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Програма розроблена для педагогічних працівників закладів освіти, галузь знань 01 «Освіта».

Бюджет навчального часу становить 30 годин, з яких: лекція (8 год.), семінарське заняття (12 год.), самостійна робота (10 год.)

ПРОФІЛЬ ТИПОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Профіль Типової освітньої програми <i>«Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти»</i>	
Обсяг курсу	На опанування матеріалів програми передбачено 30 академічних годин, що відповідають 1ЄКТС-кредиту
Рівень програми	Безперервний професійний розвиток фахівців шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти
А	Мета
	Вдосконалення знань слухачів щодо основних нормативно-правових актів з охорони праці та БЖД, розвиток здатності слухачів до впровадження сучасних наукових уявлень у процес забезпечення безпеки учасників навчального процесу в закладах професійної освіти; поглиблення знань про організацію роботи з охорони праці в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.
В	Характеристика Типової програми
1	<p>Функціональна спрямованість</p> <p>Розвиток професійних компетенцій слухачів курсів підвищення кваліфікації та забезпечення безпеки персональних даних в закладі професійної освіти</p>
2	<p>Фокус Типової програми</p> <p>Акцент на:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. – Здатність до забезпечення охорони життя й здоров'я здобувачів освіти в освітньому процесі та позааудиторній діяльності; упроваджувати здоров'язберезувальні, профілактичні та оздоровчі технології в педагогічній діяльності. – Здатність формувати у слухачів позитивну мотивацію до здорового способу життя на основі розвитку життєвих навичок, здійснювати позааудиторну виховну роботу з питань формування, збереження і зміцнення здоров'я, профілактики шкідливих звичок, неінфекційних та соціально-небезпечних інфекційних хвороб.

3	Орієнтація Типової програми	Типова освітня програма орієнтована на безперервний професійний розвиток педагогічних працівників та розвиток їх професійних компетентностей в області охорони праці та безпеки життєдіяльності
4	Особливості Типової програми	Типова програма орієнтована спрямована на набуття педагогами компетенцій ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності
5	Цільова група	Освітньо-професійна програма розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною)
С	Професійні вимоги (компетенції) і продовження навчання	
1	Професійні вимоги (компетенції)	Визначає посадова інструкція фахівця
2	Продовження навчання	Освітньо-професійна програма передбачає можливість подальшого розширення та поглиблення знань, умінь, навичок, формування вмій щодо практичного застосування законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці та БЖД у здійсненні професійної діяльності
Д	Стиль і методика навчання	
	Підходи до викладання і навчання	Навчання відбувається за очною, дистанційною, очно-дистанційною формами з використанням компетентнісного, діяльнісного, інформаційного, комунікаційного, андрагогічного, особистісно зорієнтованого підходів
	Система оцінювання	Зараховано / не зараховано
Е	Ключові компетентності	

	Інтегральна компетентність	здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення дослідження, використання теорій і методів менеджменту, педагогіки і психології на практиці
	Загальні компетентності <i>Освітлогічна</i>	здатність інтегрувати знання із сучасної філософії та соціології освіти, освітньої політики й економіки освіти в цілісну стратегію професійної діяльності на засадах людиноцентризму, демонструвати відповідні цінності професійної діяльності.
	Фахові компетентності	<p>андрагогічна компетентність – уміння визначати освітні потреби і запити, урахувати особливості мотивації, процесу навчання, визначати результати навчання, спонукати до рефлексії</p> <p>предметно-методична – використання у професійній діяльності системи наукових і методичних знань, умінь з основ охорони праці та БЖД, уміння проводити навчальні заняття ефективно;</p> <p>інформаційно-цифрова - передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні;</p> <p>інноваційна – система мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей педагога, що забезпечує ефективність використання нових педагогічних технологій у роботі зі здобувачами освіти;</p> <p>навчання впродовж життя – здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок, організації навчального процесу (власного і колективного), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя</p>

		<p>психологічна - усвідомлення ціннісної значущості фізичного, психічного і морального здоров'я суб'єктів освітнього процесу, здатність сприяти їхньому творчому становленню та індивідуалізації;</p> <p>педагогічне партнерство – вміння організувати навчання на засадах дитиноцентризму та індивідуального підходу до кожного здобувача освіти. Ґрунтується на цінностях довіри, взаємоповаги та підтримки, доброзичливості;</p> <p>проектувальна – заснована на знаннях, уміннях, особистісному досвіді і ціннісних орієнтаціях педагога, які сприяють ефективній підготовці та впровадженню освітніх проектів;</p> <p>прогностична – вміння педагога визначити напрямок своєї діяльності, її конкретні цілі і завдання на кожному етапі виховної роботи, і передбачати кінцевий результат;</p> <p>управлінська – вміння планувати, організовувати контролювати професійну діяльність відповідно до сучасних вимог; володіти технологіями науково-методичного супроводу освітнього процесу в умовах реформ і соціальних трансформацій;</p> <p>соціально-громадянська – усвідомлення глобальних проблем людства і можливостей власної участі у їх розв'язанні; здатність забезпечувати оптимальні соціально-психологічні умови для гармонійного розвитку особистості; сприяти взаємодії та згуртованості працівників; виявлення в середовищі проживання негативних впливів природного, антропогенного і техногенного походження; прогнозування процесів розвитку цих негативних впливів та оцінювання наслідків їх дії; розроблення і реалізація заходів захисту людини у сфері проживання від негативних впливів; забезпечення стійкості функціонування об'єктів і технічних систем у штатних та в надзвичайно небезпечних ситуаціях; ухвалення рішень щодо захисту персоналу та населення від</p>
--	--	--

		<p>можливих наслідків аварій, катастроф і стихійних лих та застосування сучасних засобів ураження, а також ужиття заходів щодо ліквідації їх наслідків.</p> <p>ініціативність і підприємливість - уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави. Вміння раціонально вести себе як споживач, ефективно використовувати індивідуальні заощадження, приймати доцільні рішення</p>
F	Програмні результати навчання	
	Знання і розуміння	<p><i>Знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – основні принципи державної політики у галузі охорони праці; – чинні законодавчі та нормативно-правові акти з питань охорони праці, пожежної та радіаційної безпеки, електробезпеки, санітарії, гігієни тощо; – питання охорони праці у законах «Про колективний договір», «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків і професійного захворювання, що призвело до втрати працездатності»; – положення про охорону праці неповнолітніх; – обов’язки і права працівників і учнів щодо охорони праці; – загальні питання про навчання з питань охорони праці; – загальні питання про види інструктажів з охорони праці, а також порядок їх проведення; – типові положення про кабінет охорони праці; – положення про навчання неповнолітніх професіям, пов’язаним із небезпечними, важкими і шкідливими роботами.
	Розвинені вміння	<ul style="list-style-type: none"> – аналізувати основні нормативно-правові акти з охорони праці та БЖД; – практично застосовувати нормативні документи з охорони праці та БЖД в здійсненні професійній діяльності;

		<ul style="list-style-type: none"> – застосовувати у своїй практичній діяльності нормативи і правила по організації безпечної життєдіяльності та навчання учнів; – розробляти інструкції та проводити інструктажі з охорони праці.
	Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> – морально-етичні (гідність, чесність, справедливість, турбота, емпатія, повага до життя, повага до себе та інших людей); – соціально-політичні (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, повага до закону, солідарність, відповідальність); – людиноцентризм; – готовність до змін, гнучкість, постійний професійний розвиток; – необхідність володіння нормативно-правовою базою з охорони праці та безпеки життєдіяльності; – пріоритет життя і здоров'я працівників та здобувачів освіти закладів професійної освіти
<p>Ключові слова</p> <p>Охорона праці, безпека життєдіяльності, нормативні акти, інструкція, електробезпека, небезпечний фактор, санітарія та гігієна праці, трудовий договір, колективний договір.</p>		

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
навчання та підвищення кваліфікації за освітньо-професійною програмою
«Основи охорони праці та безпека життєдіяльності
в закладах професійної освіти»

Назва модулів	Кількість кредитів ЄКТС	Загальна кількість годин	Кількість годин					
			Аудиторні години				Семінари-практикуми	Самостійна робота
			Лекції	Семінарські заняття	Тематична дискусія	Спецкурси		
Модуль 1. Організаційно-правові засади організації і функціонування системи охорони праці та безпеки життєдіяльності								
ЗМ 1.1. Реформування системи охорони праці в Україні	0,13	4	2					2
ЗМ 1.2. Законодавство в сфері охорони праці	0,2	6	2	2				2
ЗМ 1.3. Особливості організації охорони праці та безпеки життєдіяльності в умовах воєнного стану в закладі професійної освіти	0,07	2		2				
Разом за Модулем 1	0,4	12	4	4				4
Модуль 2. Організація охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладі професійної освіти								
ЗМ 2.1. Планування й організація роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності з питань пожежної та електробезпеки.	0,2	6	2	4				
ЗМ 2.2. Розслідування та облік нещасних випадків, котрі сталися із працівниками та здобувачами освіти закладів професійної освіти	0,13	4		4				
ЗМ 2.3. Гігієнічна класифікація та санітарія виробництва в закладі професійної освіти.	0,13	2						2
ЗМ 2.4. Цифровізація з охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладі професійної освіти	0,07	4	2	2				
ЗМ 2.5. Організація системи безпеки життєдіяльності у закладах професійної освіти	0,07	2						2
Разом за Модулем 2	0,6	18	4	10				4
Всього	1	30	8	14				8

ПРОГРАМА
навчання та підвищення кваліфікації за програмою
«Основи охорони праці та безпека життєдіяльності
в закладах професійної освіти»

Модуль 1. Організаційно-правові засади організації і функціонування
системи охорони праці та безпеки життєдіяльності

ЗМ 1.1. Реформування системи охорони праці в Україні

Концепція реформування системи управління охороною праці в Україні. План заходів щодо її реалізації. Проблеми з підготовкою фахівців з питань безпеки та гігієни праці. Керівництво із застосування ризик-орієнтованого нагляду. Інструктаж з охорони праці на дистанційному навчанні. Види та порядок проведення інструктажів. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці

ЗМ 1.2. Законодавство в сфері охорони праці

Законодавчі, нормативно-правові акти охорони праці, галузеві, територіальні цільові програми покращення стану й умов охорони праці, етапи планування роботи з охорони праці та БЖД. Збереження життя та здоров'я здобувачів освіти.

Організація робіт з охорони праці, безпеки життєдіяльності в закладах освіти. Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці.

Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки.

ЗМ 1.3. Особливості організації охорони праці та безпеки життєдіяльності в умовах воєнного стану

Зміни під час дії воєнного стану. Основи законодавчої бази з охорони праці. Особливості запровадження і припинення воєнного стану в Україні, організація роботи працівників під час воєнного стану. Державне керування охороною праці й організація служби охорони праці. Особливості інструктажів під час дії воєнного стану. Планування роботи охорони праці та безпеки життєдіяльності. Перелік необхідних документів, матеріалів для організації роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності. Контроль за станом організації роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності у закладах професійної освіти. Алгоритм дій при різних ситуаціях.

Модуль 2. Організація охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладі професійної освіти

ЗМ 2.1. Розслідування та облік нещасних випадків, котрі сталися із працівниками та здобувачами освіти закладів професійної освіти

Забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці. Питання збереження життя та здоров'я здобувачів освіти. Планування роботи охорони праці та безпеки життєдіяльності. Перелік необхідних документів, матеріалів для організації роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності. Контроль за станом організації роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності у закладах професійної освіти

Вимоги законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та охорони праці. План запобігання надзвичайним ситуаціям, заходи щодо їх ліквідації, терміни виконання, план ліквідації аварій (надзвичайних ситуацій), дії посадових осіб і працівників підприємства у разі їх настання, обов'язки особового складу аварійно-рятувальних служб або працівників інших підприємств, які залучаються до ліквідації надзвичайних ситуацій.

ЗМ 2.2. Планування й організація роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності з питань пожежної та електробезпеки

Оптимальний розподіл ресурсів для досягнення безпеки в пожежної та електробезпеки. Чинники виникнення пожеж та їх попередження, динаміка пожеж у конкретних умовах, небезпечні фактори пожеж, розроблення методів і засобів протипожежного захисту для зниження пожежної небезпеки, методів гасіння й ліквідації пожеж.

Заздалегідь визначений порядок дій, які потрібні для досягнення електробезпеки. Вплив електричного струму на стан людини, чинники, які впливають на рівень ураження, шляхи попередження електротравм.

ЗМ 2.3. Гігієнічна класифікація та санітарія виробництва в закладі професійної освіти

Професійні шкідливі виробничі чинники, що виникають у виробничих обставинах, реалізація профілактичних заходів для забезпечення безпечних умов праці. Гігієна праці, вплив виробничого середовища на здоров'я працюючих. Санітарні норми, гранично допустимі концентрації (ГДК) і інші нормативні документи. Виробнича санітарія: санітарний нагляд реалізації гігієнічних норм, правил, інструкцій інше.

Створення безпечні й нешкідливі умови праці. Забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці. Спеціальний одяг, спеціальне взуття та інші засоби індивідуального захисту.

ЗМ 2.4. Цифровізація з охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладі професійної освіти

Поняття цифровізації охорони праці. Цифрові технології забезпечення БЖД. VR- технології в охороні праці. Переваги VR для проектів в охороні праці та навчанні. Використання VR тренажерів.

Виділення кластерів процедури диджиталізації Компоненти цифровізації системи управління охороною праці. SWOT аналіз впровадження цифрових технологій для забезпечення безпеки праці

ЗМ 2.5. Організація системи безпеки життєдіяльності у закладах професійної освіти

Забезпечення безпеки працівників та здобувачів освіти. Положення Раціонального стандарту ДСТУ ISO 9000:2015 (ISO 9000:2015, IDT) «Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів.

Повноваження і обов'язки керівника закладу професійної (професійно-технічної) освіти з питання організації системи БЖД у закладі освіти. Безпечність приміщень і території закладу професійної освіти. Безпечні і нешкідливі умови в закладі освіти. Безпечне освітнє середовище.

IV. БАЗОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА, ЯКІ РОЗВИВАЮТЬСЯ/НАБУВАЮТЬСЯ В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Одним з пріоритетних завдань освіти у XXI столітті є орієнтація на інтереси особистості, які відповідають сучасним тенденціям суспільного розвитку, створення передумов для розвитку творчих здібностей та формування здатності адаптуватися до змін, що відбуваються в суспільстві.

Компетентність – це коло питань, у яких людина добре розуміється не лише під час вивчення предмета, а й за допомогою засобів неформальної освіти та впливу середовища. Основні документи про освіту акцентують увагу на підготовці викладача нової генерації в рамках компетентнісного підходу.

Педагогічна компетентність – це здатність педагога ефективно виконувати свої професійні обов'язки, зокрема, розробляти та реалізувати навчальні плани та програми, організовувати освітній процес, використовувати різноманітні методи навчання та оцінювання, співпрацювати зі здобувачами освіти, їх батьками, колегами, адміністрацією та іншими зацікавленими сторонами.

Педагогічна компетентність також включає в себе знання та розуміння основних педагогічних теорій та підходів, психології розвитку дитини, принципів диференційованого навчання, розуміння різних стилів навчання та їх впливу на здобувачів освіти, вміння організовувати роботу з інформаційними технологіями та використовувати їх у навчальному процесі.

Педагогічна компетентність є складною сукупністю знань, навичок, умінь та особистісних якостей, необхідних для успішної роботи педагога в сучасному світі. Розвиток компетентностей є метою освітніх програм.

4.1. Основні загальні (універсальні) компетентності

Основні загальні (універсальні) компетентності, які повинні набути слухачі в результаті опанування програми «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності в закладах професійної освіти»:

1. *Ціннісно-сміслова компетентність* – пов'язана зі здатністю педагога бачити та розуміти навколишній світ, усвідомлювати свою роль і призначення, вибирати цільові та значеннєві установки для своїх дій і приймати рішення.

2. *Інформаційна* – здатність педагога до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел, що є важливим для ефективної професійної діяльності.

3. *Комунікативна компетентність* – здатність ефективно комунікувати та взаємодіяти зі співрозмовниками у процесі навчання та роботи.

4. *Логічно-аналітична компетентність* – здатність аналізувати інформацію, доводити свою точку зору, приймати рішення на основі логіки та аналізу даних.

5. *Критичне мислення* – здатність аналізувати, оцінювати та розуміти різні ідеї та погляди, визначати їхню значимість та відносність.

6. *Креативність* – здатність створювати нові ідеї та розв'язувати проблеми за допомогою нетрадиційних методів та підходів.

7. *Етична компетентність* – здатність визначати правильність та неправильність дій, враховуючи етичні принципи та моральні цінності.

8. *Соціально-трудова* – передбачає знання та досвід у сфері трудової діяльності, а також здатність до адаптації та дії у новій ситуації, вміння розв'язувати проблеми та брати на себе відповідальність за свої рішення.

9. *Здоров'язберезувальна* – пов'язана з практичними навичками збереження власного здоров'я та безпеки на робочому місці.

Освоєння цих компетентностей допоможе педагогам бути більш компетентними та впевненими в своїй професійній діяльності, здатними ефективно взаємодіяти зі здобувачами освіти та колегами, використовувати цифрові технології, усвідомлювати цінності та моральні норми, розв'язувати проблемні ситуації та брати на себе відповідальність за свої рішення. Також, опанування основ охорони праці та безпеки життєдіяльності дозволить педагогам створювати безпечні умови для навчання та праці в закладах професійної освіти, зберігати своє здоров'я та запобігати можливим негативним наслідкам.

4.2. Інтегрована компетенція

Інтегрована компетенція, що формується у педагогів при опануванні

програми «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності в закладах професійної освіти» полягає у здатності педагога застосовувати знання, уміння та навички, набуті в процесі навчання, для вирішення складних завдань у практичній діяльності, пов'язані з охороною праці та безпекою життєдіяльності в закладі професійної освіти.

Ця компетенція включає в себе здатність педагога до:

1. *Аналізу ризиків та небезпек* у робочому середовищі та визначення заходів для їх запобігання.
2. *Розроблення та впровадження заходів* щодо забезпечення безпеки життєдіяльності здобувачів освіти та працівників закладу професійної освіти.
3. *Планування та проведення інструктажів* з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності.
4. *Використання сучасних технологій та інструментів* для забезпечення безпечного освітнього середовища.
5. *Співпраці з іншими фахівцями* з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності, щоб забезпечити безпеку в закладі професійної освіти.

4.3. Професійні (фахові) компетентності

Формування професійної компетентності з питань безпеки включає наступні елементи: розвиток умінь та навичок, які можуть бути застосовані не тільки в безпечних умовах, але й в умовах ризику; спеціальну теоретичну підготовку щодо безпечної життєдіяльності, включаючи аналіз загальних проблем ризику, безпеки, небезпеки тощо; психологічну підготовку до безпечної життєдіяльності, що охоплює формування сміливості, рішучості та готовності до дії в умовах прийняттого ризику; розвиток якостей особистості, які є необхідними для безпечної життєдіяльності, таких як далекоглядність, гуманність та оптимістичність, що становлять основу безпеки як окремої особи, так і суспільства в цілому.

Фахова компетентність з охорони праці є результатом опанування набором компетенцій, які визначаються виходячи із мети та завдань програми:

1. *Здатність визначати та ефективно виконувати функції, обов'язки і*

повноваження з охорони праці та безпеки життєдіяльності на робочому місці, відповідно до посади та професійної діяльності.

2. Здатність застосовувати знання законодавства та державних стандартів
3. України про охорону праці та безпеку життєдіяльності.
4. Здатність організовувати власну діяльність відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці (передбачає готовність педагога застосовувати набуті можливості (знання, уміння, навички й особистісні якості) для безпечної реалізації себе у повсякденному житті та професійній діяльності).
5. Здатність здійснювати методичне забезпечення і проведення навчання, інструктажів та перевірки знань з питань охорони праці серед здобувачів освіти.
6. Здатність оцінювати дотримання санітарно-гігієнічних вимог.
7. Вміння оцінювати середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства, провести моніторинг небезпечних ситуацій і обґрунтувати головні підходи та засоби збереження життя, здоров'я та захисту працівників та здобувачів освіти в умовах загрози та виникнення небезпечних і надзвичайних ситуацій.
8. Здатність дотримуватись вимог безпеки до виробничого обладнання, технологічних процесів та організовувати безпечне виконання робіт.
9. Здатність обґрунтувати та забезпечити виконання у повному обсязі заходів з колективної та особистої безпеки в межах своїх повноважень.
10. Здатність використовувати цифрові технології.
11. Здатність до технічного мислення.

До складу професійної компетентності з питань безпеки входять також знання про нормативно-правову базу з питань охорони праці, здатність до аналізу та оцінки ризиків на робочому місці, вміння застосовувати заходи з профілактики нещасних випадків та професійних захворювань, а також вміння правильно реагувати в надзвичайних ситуаціях.

Крім того, педагог повинен мати високий рівень психологічної стійкості, бути готовим до прийняття рішень в екстремальних ситуаціях, а також вміти передавати ці знання та навички своїм здобувачам освіти. Всі ці аспекти формують професійну компетентність педагога з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності.

**V. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ
ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ
«ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ»**

Освітньо-професійна програма «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності в закладах професійної освіти» спрямована на надання педагогам основних знань та навичок з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в професійному освітньому середовищі.

Згідно з вимогами програми слухачі повинні:

знати	
<i>1) на понятійному рівні:</i>	проведення ідентифікації, оцінювання стану загрози і виникнення НС за встановленими критеріями та показниками, вимоги до мікроклімату виробничих приміщень, факторів виробничого середовища;
<i>2) на фундаментальному рівні:</i>	види травматизму і особливості окремих травм й ушкоджень та порядок надання першої медичної допомоги у цих випадках;
<i>3) на практично-творчому рівні:</i>	правила надання першої допомоги при виникненні екстремальної ситуації.
вміти	
<i>1) на репродуктивному рівні:</i>	проникати в сутність явищ і процесів реального світу, свідомо використовувати наукові знання в пізнавальній та професійній діяльності, аналізувати стан власного фізичного, психічного та духовного здоров'я; вміти відтворювати знання, передбачені даною програмою;
<i>2) на алгоритмічному рівні:</i>	захищати інтереси держави, поєднувати суспільні, колективні, та індивідуальні інтереси проводити самоаналіз, самопізнання, самовиховання та самовдосконалення, вміння використовувати знання в

	практичній діяльності при розв'язанні типових життєвих ситуаціях;
3) на евристичному рівні:	перевіряється не тільки ступінь досягнення слухачами зовнішніх заданих результатів, а і «творче відхилення» від них. Основний параметр оцінки особистісних освітніх результатів – ступінь комплексного освітнього зростання слухачів, що включає як стандартні, так і індивідуальні параметри, використовувати знання для розв'язання нестандартних завдань та проблемних ситуацій;
4) на творчому рівні:	використовувати основні засади цивільного захисту у повсякденному житті та екстремальних умовах

В процесі навчання за такою програмою педагоги розвивають/набувають наступні базові компетентності:

1. Знання про основні принципи та нормативні акти, що регулюють питання охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної освіти.
2. Розуміння ризиків та небезпек, що можуть виникати в процесі навчання та виховання, та вміння забезпечити безпеку в приміщеннях закладу професійної освіти.
3. Здатність виявляти загрози безпеці та здоров'ю здобувачів освіти та співробітників закладу професійної освіти, вживати заходів щодо їх запобігання та виконання невідкладних дій у випадку їх виникнення.
4. Вміння оцінювати стан безпеки на робочих місцях та розробляти заходи щодо запобігання небезпекам на робочому місці.
5. Знання про правила ведення документації, пов'язаної з охороною праці та безпекою життєдіяльності в закладі професійної освіти.

6. Вміння проводити інструктажі з охорони праці та безпеки життєдіяльності для здобувачів освіти та співробітників закладу професійної освіти.

7. Здатність до аналізу причин і обставин нещасних випадків, що сталися на робочому місці, та розроблення заходів щодо їх запобігання в майбутньому.

8. Відповідальне ставлення до охорони праці та безпеки життєдіяльності, виконання нормативних вимог та профілактичних заходів.

Ці результати сприятимуть покращенню якості та ефективності навчального процесу, зниженню кількості нещасних випадків та травм, забезпеченню безпечних умов для навчання та праці, а також збільшенню довіри та репутації закладу професійної освіти у громадськості.

Крім того, успішне виконання програми сприятиме підвищенню кваліфікації педагогів та інших працівників закладу професійної освіти, що дозволить їм бути більш компетентними та впевненими в своїх знаннях та навичках. Це також забезпечить закладу професійної освіти можливість виконання своїх обов'язків відповідно до вимог законодавства та стандартів, що регулюють охорону праці та безпеку життєдіяльності.

Навчання за програмою «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності в закладах професійної освіти» допоможе педагогам закладу професійної освіти зрозуміти, які загрози можуть виникнути під час освітнього процесу, які засоби забезпечення безпеки можуть бути використані для їх запобігання та як ефективно взаємодіяти зі здобувачами освіти щодо запобігання небезпекам.

Таким чином, виконання програми допоможе забезпечити безпеку та здоров'я здобувачів освіти та працівників закладу професійної освіти, підвищить рівень професійної компетентності педагогів та інших працівників та сприятиме покращенню якості навчання та праці в закладі професійної освіти.

VI. АКАДЕМІЧНІ, ПРОФЕСІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОПАНУВАННЯ ПРОГРАМИ

Академічні можливості для підвищення кваліфікації надають замовникам освітніх послуг можливість індивідуальної освітньої траєкторії з урахуванням власних професійних можливостей та здібностей, що дозволяє здобути визначені результати навчання. Програма підвищення кваліфікації орієнтується на соціокультурні та освітні виклики, що забезпечує практичну спрямованість змісту програми. Аналіз професійно-кваліфікаційних характеристик та посадових інструкцій педагогічних працівників закладів освіти забезпечує досягнення цієї мети.

Програма підвищення кваліфікації має **практичну спрямованість**, орієнтовану на соціокультурні та освітні виклики. Це дозволяє педагогам в закладах освіти ефективно виконувати свої посадові обов'язки.

Кінцевий результат програми – це мотивовані та активні педагоги, які прагнуть до постійного професійного розвитку, самореалізації та кар'єрного зростання. Програма сприяє розвитку цілісної особистості, здатної вибирати свій індивідуальний навчальний шлях та розвиватися через формальну, неформальну та інформальну освіту, професійну кар'єру, підприємницьку діяльність та громадське життя. Програма сприяє формуванню ключових компетенцій, необхідних у сучасному світі, таких як комунікаційні, лідерські, творчі, критичного мислення та роботи в команді. У результаті слухачі курсів отримують нові знання, навички та досвід, що допоможе їм стати більш конкурентоспроможними на ринку праці та досягати більших успіхів у своїй діяльності. В цілому, кінцевий результат програми полягає в тому, що педагоги стають більш компетентними, мотивованими та готовими до самостійного розвитку та досягнення своїх цілей.

Опанування програми «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності в закладах професійної освіти» може мати наступні академічні та професійні можливості та результати:

Академічні можливості:

- Отримання свідоцтва про підвищення кваліфікації.
- Розвиток навичок самостійного навчання та організації освітнього процесу відповідно до вимог сучасної освіти.
- Збагачення свого професійного досвіду та підвищення свого статусу як фахівця.

Професійні можливості:

- Підвищення рівня компетентності в галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності.
- Розвиток навичок планування та організації заходів з охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладі освіти.
- Збільшення знань з питань превентивної діяльності, зниження ризиків виникнення небезпечних ситуацій на робочому місці, використання засобів індивідуального та колективного захисту.
- Здатність до впровадження нових методів та технологій охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладі освіти.
- Використання набутих знань та навичок для покращення якості навчального процесу та підвищення безпеки для здобувачів освіти та співробітників закладу освіти.

VII. ФОРМИ, ТЕХНОЛОГІЇ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Сучасні форми, технології та методи навчання дозволяють забезпечити ефективність навчального процесу та максимально розвинути потенціал слухачів курсів.

Форми організації освітнього процесу за вибором професорсько-викладацького складу: лекція, семінарське заняття, тематична дискусія, самостійна робота; дистанційна лекція, відеолекція, мультимедіалекція, вебінар, дистанційне консультування, відеоконференція, чат-заняття, форум, Інтернет-заняття тощо.

Технології навчання: інтерактивні, адаптивні, акмеологічні практикуми, аналіз ситуацій або case-метод, тренінги, ігротехнології професійного розвитку, зокрема імітаційні, ділові, організаційно-діяльнісні, рольові, ситуаційно-рольові, практичні і семінарські заняття, тематичні дискусії та ін.

Методи навчання: проблемний виклад навчального матеріалу, використання цифрових технологій, дослідницький метод тощо.

Методи оцінювання: участь в інформаційному, практичному й контрольному блоках програми.

Методичне забезпечення: інтерактивні комплекси навчально- і науково-методичного забезпечення курсів підвищення кваліфікації, електронна бібліотека, методичні рекомендації тощо.

Форми роботи викладача:

- організація і проведення аудиторних і позааудиторних занять;
- розгляд освітнього матеріалу змістових модулів на лекціях, інтерактивних, актуалізованих лекціях та тренінгових, семінарських, тематичних заняттях, тематичних зустрічах, Інтернет-заняттях;
- консультування слухачів;
- організація і проведення заліку.

Форми роботи слухача:

- проведення поточного самодіагностування для виявлення рівня професійної компетентності, набутих компетенцій, самомотивації професійного розвитку;

- опрацювання навчального матеріалу на основі комплексу навчально-методичних матеріалів, додаткової електронної бібліотеки, завдань для самостійної та індивідуальної роботи;
- використання Інтернету з навчальною метою (пошук і аналіз інформації, робота в чаті, форумі, робота з електронною поштою через веб-інтерфейс, отримання пошти, створення і відправка листів, робота з відкритою мережею);
- участь слухача курсів в Інтернет-заняттях, Інтернет-консультаціях.

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ,
ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ДИЗАЙНУ**

**ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ
ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

Упорядкування, макетування та дизайн

Маслова Оксана Володимирівна

Гончарова Ірина Петрівна